

02.03.2015

Kj/4

§ 228

Vuoden 2016 talousarvioehdotuksen raami ja talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2016–2018 laatimisohteet

HEL 2015-001773 T 02 02 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian kahdeksi viikoksi pöydälle.

Käsittely

Esittelijä muutti esitystään siten, että esittelijän perusteluiden Helsingin talouden liikkumavara -luvussa oleva taulukko päivitetään seuraavanlaiseksi:

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	TP	TP	TP	TP-arvio	TA	Raami
Vuosikate, ml. liikelaitokset	574	439	473	481	151	220
Maanmyyntitulot	35	80	79	105	100	100
Rakennusten ja osaketilojen myynti (kaupunki)	8	22	6	19	35	35
Yhteensä	617	541	558	605	286	355
Investoinnit, ml. liikelaitokset	683	650	647	547	610	617
Erotus	-66	-109	-89	58	-324	-262

Vastaavasti muutetaan liitteessä 1 Helsingin talouden liikkumavara -luvussa esiintyvä taulukko (s. 3).

Liitteeseen 1 lisätään 8.3.5 Erilliskysymykset -luvun viimeiseksi kohdaksi seuraava (s. 44):

8.3.5.8 Talousarvioehdotuksen vaikutus terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen

Kaupunginhallitus edellytti vuoden 2014 talousarvioehdotuksesta päättäessään, että jatkossa kaupunginhallitus saa kunkin talousarviokäsittelyn yhteydessä selvityksen, kuinka eri hallintokuntien talousarvio vaikuttaa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.

Selvityksen toteuttamiseksi hallintokuntien tulee kertoa talousarvioehdotuksen perustelutekstien kohdassa ”Kaupungin strategiaohjelma viraston toiminnassa” lyhyesti sanallisesti kuinka hallintokunnan talousarvioehdotus vaikuttaa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen.

02.03.2015

Kj/4

Kaupunginhallitus päätti jättää pöydälle esittelijän muutetun esityksen mukaisen esityksen.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Ari Hietamäki, johtava suunnittelija, puhelin: 310 36567
ari.hietamaki(a)hel.fi
Matti Malinen, talousarviopäällikkö, puhelin: 310 36277
matti.malinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Vuoden 2016 talousarvioehdotuksen raami ja talousarvio- sekä taloussuunnitelmaehdotuksen 2016-2018 laatimisohteet

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä liitteen mukaisesti vuoden 2016 talousarvioehdotuksen raamin sekä talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotuksen 2016–2018 laatimisohteet ja lähettää ne lauta- ja johtokunnille otettavaksi huomioon talousarvioehdotusten valmistelussa.

Samalla kaupunginhallitus päättää, että vuoden 2016 talousarvion menojen kokonaistaso tarkistetaan talousarviovalmistelun edetessä vastaamaan tuoreimpia ennusteita kustannustason muutoksesta (peruspalvelujen hintaindeksi) ja väestönkasvusta strategiaohjelmassa sovitulla tavalla.

Talousarvion 2016 valmistelutilanne tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi 17.8.2015. Kaupunginhallitukselle annetaan arvio talouden tilanteen yleisestä kehityksestä, kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportti 2/2015 sekä selvitys kaupunginhallituksen raamiohjeistuksen toteutumisesta hallintokuntien talousarvioehdotusten valmistelussa.

Kaupunginhallitukselle tuodaan lisäksi tiedoksi valmistelutilanne 10 vuoden investointiohjelmasta vuosille 2016–2025.

Esittelijän perustelut

Esittelijä toteaa, että kaupungin voimassa olevan suunnittelujärjestelmän mukaan kaupunginhallitus antaa vuosittain

02.03.2015

Kj/4

valmisteltavien toimintaa ja taloutta koskevien suunnitelmien laatimista koskevat ohjeet.

Yleinen taloustilanne

Valtiovarainministeriön 17.12.2014 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen talouskasvu vuosina 2015–2016 jää vaatimattomaksi.

Kansainvälisen talouden kehittyminen on viime aikoina ollut kaksijakoista. Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa kasvunäkymät ovat hyvät ja vuonna 2015 molempien maiden kasvun ennustetaan olevan noin kolmen prosentin tuntumassa. Vaikka Kiinan kasvu vaimenee lähivuosina, se yltää vielä vuonna 2016 lähes seitsemään prosenttiin. Euroalueen tilanteen ennustetaan jatkuvan vaisuna. Kuluvana vuonna kasvua kertyy prosentin verran ja ensi vuosi näyttää vain hiukan paremmalta. Saksan kasvunäkymät ovat heikentyneet ja seuraavien kahden vuoden aikana kasvu jää puoleentoista prosenttiin. Ruotsissa kasvu jatkuu euroaluetta nopeampana.

Edelleen jatkuvan epävakaa tilanteen johdosta sekä ruplan ulkoisen arvon alenemisen ja energian hinnan laskun johdosta Venäjän talous ei kasva kuluvana vuonna lainkaan ja seuraavien kahden vuoden aikana sen ennustetaan supistuvan. Kehitys heijastuu Venäjän tuonnin alenemisena ja siten Suomen ja Venäjän välisen kaupan ennustetaan vähenevän seuraavien parin vuoden aikana.

Matala korkotaso sekä viime aikoina laskenut energianhinta tukee mahdollisuuksia talouskasvulle. Sekä lyhyissä että pitkissä koroissa oletetaan aiempaan ennusteeseen nähden merkittävästi maltillisempaa nousua vuosille 2015–2016. Vuonna 2016 kolmen kuukauden euriborin vuosikeskiarvoksi ennustetaan 0,2 % ja kymmenen vuoden koroksi 1,2 %. Myös euron dollarikurssin ennustetaan heikkenevän ja vuoden 2016 lopulla oltaisiin noin 1,1:n tuntumassa. Raaka-aineiden hintojen odotetaan edelleen alenevan ja vuonna 2016 öljyn keskimääräiseksi hinnaksi ennustetaan noin 80 dollaria barreililta.

VM:n joulukuun ennusteessa BKT:n kasvuksi vuodelle 2014 ennustettiin 0,1 %. Vuonna 2014 nettoviennin vaikutuksen arvioitiin olevan positiivinen. Yksityinen kulutus ei lisääny lainkaan ja yksityiset investoinnit laskevat. Työmarkkinoiden tilanne heikkenee edelleen ja työttömyysaste nousee 8,6 prosenttiin.

Tilastokeskuksen julkaiseman tuotannon suhdannekuvaajan ennakkotiedon mukaan BKT:n ennakoidaan laskeneen vuoden 2014 viimeisellä neljänneksellä 0,3 % edellisestä vuosineljänneksestä. Vuoden 2014 kolmannella neljänneksellä kasvua ennakoidaan olevan 0,2 % edellisestä neljänneksestä.

Vuoden 2015 kasvuksi ennakoidaan 0,9 %, mikä on hieman syyskuussa ennustettua vähemmän. Vuonna 2015 kasvu muuttuu laajapohjaisemmaksi. Yksityisen kulutuksen arvioidaan lisääntyvän 0,3 %, huolimatta siitä, että kotitalouksien reaalitytulot eivät juuri lisäänty. Kotitalouksien säästämisaste laskee hieman ennusperiodin loppua kohden ja velkaantumisaste taittuu. Viennin kasvu jää edelleen maailmankaupan kasvua heikommaksi ja siten markkinaosuuksien menettämisen ennakoidaan jatkuvan. Tuonnin kasvua hidastaa kotimaisen kysynnän vaikeus. Yksityiset investoinnit hieman virkoavat lähinnä kone- ja laiteinvestointien sekä t&k -investointien vetämänä.

Työmarkkinoiden tilanne heikkenee vuoden 2015 aikana. Työttömyysasteen ennustetaan nousevan 8,8 prosenttiin. Pitkäaikaistyöttömien osuus on nousussa ja siten rakenteellinen työttömyys edelleen kasvaa. Taloudellisen aktiviteetin viriämisestä huolimatta työvoiman kysynnän ja tarjonnan välillä ilmenevät yhteensopivuusongelmat ylläpitävät pitkäaikaistyöttömyyttä.

Vuoden 2016 talouskasvuksi ennustetaan 1,3 %. Kotimaisen kysynnän merkitys muodostuu edellisvuosia suuremmaksi. Yksityisen kulutuksen kasvun ennakoidaan nopeutuvan vajaan prosentin työllisyystilanteen ja kotitalouksien luottamuksen kohenemisen myötä. Yksityisten investointien ennustetaan virkoavan 4 prosentin kasvuun. Vuonna 2016 myös rakennusinvestoinnit kokonaisuudessaan näyttäisivät lisääntyvän. Nettoviennin vaikutus talouskasvuun on kahta edellisvuotta vähäisempi.

Vaihtotase pysyy koko ennustehorisontin alijäämäisenä. Työllisyysaste paranee hieman vuodesta 2015, mutta jää selvästi alle 70 prosentin.

Julkinen talous pysyy edelleen alijäämäisenä pitkittyneen talouden matalasuhdanteen vuoksi, vaikka hallituksen päättämät sopeutustoimet osaltaan estävät alijäämän syventymistä. Julkisyhteisöjen rahoitusasemaa kuormittaa lisäksi väestön ikääntymisestä aiheutuva menojen kasvu, mikä kohdistuu ennen muuta kuntatalouteen. Talouskasvu jatkuu vaikeana myös lähivuosina niin, että kasvu ei yksistään riitä korjaamaan julkisen talouden epätasapainoa. Julkisyhteisöjen velkasuhde BKT:hen nähden on ylittämässä 60 prosentin rajan.

VM:n ennustamalla lähivuosien talouskasvun tasolla julkisen talouden tilanne ei tule paranemaan. Rakenteellisten uudistusten voimaansaattamisella on kiire, jotta talouspoliittinen uskottavuus säilyy ja kasvupotentiaalia saadaan keskipitkällä aikavälillä nostettua.

Helsingin talouden liikkumavara

02.03.2015

Kj/4

Vuoden 2015 talousarvioon sisältyvän taloussuunnitelman 2015–2017 lähtökohtana oli valtuustokauden 2013–2016 strategiaohjelman mukainen talouden tasapainoa ja tuottavuuden parantamista koskeva tavoite:

- velkaantumiskehitystä hidastetaan pitämällä emokaupungin käyttömenojen reaali kasvu asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 % tuottavuuden parantamisen tavoitteella valtuustokaudella 2013–2016 ja rahoittamalla nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla.

Kaupunki on tilinpäätösarvion 2014 mukaan kyennyt tehostamaan toimintaansa siten, että menokasvu tasaantui bruttobudjetoitujen talousarviokohtien osalta 0,90 %:iin. Emokaupungin menokasvu nettobudjetoidut yksiköt huomioiden jäi 0,6 %:iin.

Vuonna 2014 kaupunki toteutti myös investointien rahoittamista koskevaa tavoitetta aikaisempaa paremmin vuosikatteen sekä kiinteän omaisuuden myyntitulojen parantuessa edellisvuosista ja toisaalta investointitason jäädessä alle edellisvuotisen tason.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	TP	TP	TP	TP-arvio	TA	Raami
Vuosikate, ml. liikelaitokset	574	439	473	510	151	220
Maanmyyntitulot	35	80	79	105	100	100
Rakennusten ja osaketilojen myynti (kaupunki)	8	22	6	19	35	35
Yhteensä	617	541	558	634	286	355
Investoinnit, ml. liikelaitokset	683	650	647	547	610	617
Erotus	-66	-109	-89	87	-324	-262

Vuoden 2015 talousarviossa kaupungin taloudellinen asema muuttuu vuodesta 2014 oleellisesti liikelaitosten yhtiöittämissä seurauksena ja Helen Oy:n liiketuloksen tulovirran kohdentuessa energiatuotannon investointeihin.

Helen Oy:n liiketuloksen tulovirrat kaupungille vähenevät vuosien 2013–2014 noin 220 milj. euron vuosittaiselta tasolta noin 80–90 milj. euron vuosittaiselle tasolle. Tämä tarkoittaa että, investointitason rahoittamiseksi tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla joudutaan kaupungin taloutta vuodesta 2015 edelleen tasapainottamaan ja kaupungin menotaso mitoittamaan strategian menokasvutavoitteen mukaiseksi.

Menokasvun rajoittaminen, tonttien ja rakennusten myyntitavoitteen saavuttaminen sekä investointiraamin noudattaminen ovat

välttämättömiä toimia kaupungin velkaantumiskehityksen rajoittamiseksi lähivuosina.

Arvio kustannustason muutoksesta (peruspalvelujen hintaindeksi) vuosina 2015–2017 on hidastunut edelleen vuoden 2015 talousarvion yhteydessä käytössä olleesta ennusteesta. Tuoreimman joulukuun ennusteen mukaan peruspalvelujen hintaindeksin muutoksen arvioidaan vuonna 2015 olevan 1,0 %, vuonna 2016 arvio on 1,6 % sekä vuonna 2017 ennusteen mukaan 1,7 %. Vuonna 2014 väestönkasvu Helsingissä oli 1,46 %, vuoden 2015 kasvuksi ennustetaan 1,49 %, minkä jälkeen kasvun ennustetaan hieman hidastuvan.

Raami 2016

Jotta strategiaohjelman tasapainoisen talouden tavoitteet voitaisiin saavuttaa heikentyneessä koko maan julkisen talouden tilanteessa ja kaupungin liikelaitosten yhtiöittämissä vaikutukset huomioon ottaen, on vuoden 2016 talousarvioehdotuksen raami laadittu siten, että kaupungin bruttobudjetoitujen talousarviokohtien menokasvu on strategiatavoitteen mukainen.

Strategiaohjelman tavoitteen mukainen emokaupungin käyttömenojen (bruttobudjetoidut talousarviokohdat) kokonaistaso vuonna 2016 on tuoreimmilla kustannustason nousun ja väestönkasvun ennusteilla 2,09 % vuoden 2015 vastaavia menoja suurempi.

Talousarvion 2015 ja raamin 2016 välinen menokasvu on 1,95 %.

Useimpien bruttobudjetoitujen talousarviokohtien toimintamenot ovat raamissa talousarvion 2015 mukaisia. Hallintokuntien toimintamenojen kasvua tulee kuitenkin tarkastella kokonaisuutena vuosien 2014, 2015 ja 2016 osalta. Raamin liikkumavara on pääosin kohdennettu niihin peruspalvelutoimintoihin, joihin väestönkasvu vaikuttaa suorimmin (sosiaali- ja terveystoimi, varhaiskasvatustoimi ja opetustoimi).

Hallintokuntien tulee varautua toiminnassaan kulloinkin voimassa oleviin virka- ja työehtosopimuksiin raamin puitteissa. Kaupunginhallituksen käyttövaroihin ei ole varattu keskitettyjä palkkamäärärahoja.

Verotuloarviot perustuvat valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton veroennusteisiin. Kokonaisverorahoituksen (verotulot ja valtionosuudet) ennakoidaan pysyvän raamissa 2016 ennallaan verrattuna taloussuunnitelmaan 2016. Kunnallisveroissa kasvu vuoteen 2015 jää pienemmäksi kuin taloussuunnitelmassa, mutta sen sijaan yhteisöveroissa ja valtionosuuksissa ennakoidaan raamissa 2016

02.03.2015

Kj/4

kertyvän vastaavasti enemmän kuin 2016 taloussuunnitelmassa. Valtakunnallisiin verotuloarvioihin liittyy riskejä ja kysymysmerkkejä, koska kokonaistuotanto on supistunut tai pysynyt edellisen vuoden tasolla jo kolmena perättäisenä vuonna ja tuotannon kasvun ennakoidaan toteutuessaan vuosina 2015–2016 olevan hyvin maltillista.

Strategiaohjelman mukaisessa investointiraamissa on otettu huomioon indeksin mukainen kustannustason muutos.

Vuoden 2016 raamin tulos- ja rahoituslaskelman ohessa on esitetty tulos- ja rahoituslaskelma-arviot myös vuosille 2017 ja 2018.

Kaupungin talousarvioasetelmaa muutetaan vuoden 2016 talousarviossa siten, että jatkossa esitetään vain tulos- ja rahoituslaskelma, jossa on mukana koko kaupunki siten, että sisäiset erät on eliminoitu. Aikaisemmin virallisen tulos- ja rahoituslaskelma-asetelman rinnalla käytössä ollut talousarvion mukainen tulos- ja rahoituslaskelma (jossa ei ollut mukana liikelaitoksia sekä itsenäisinä taseyksiköinä toimivia rahastoja ja sisäisiä eriä ei ollut eliminoitu) jää pois käytöstä. Muutosten perusteena on se, että suurimmat liikelaitokset muuttuivat yhtiöiksi 2015 alusta alkaen ja uudessa tilanteessa kaupungin virallinen liikelaitokset sisältävä tulos- ja rahoituslaskelma kuvaa kaupungin taloudellisen aseman kehitystä parhaiten.

Talousarvioehdotuksien valmistelussa huomioon otettavaa

Hallintokuntien edellytetään talousarvioehdotuksissaan ja erityisesti määrärahoja kohdentaessaan ottavan huomioon kaupunginhallituksen valmistelua ohjaavat kannanotot.

Lisäksi hallintokuntien tulee ottaa huomioon kaupunginvaltuuston 11.2.2015 käymä raamin lähetekeskustelu ([www.hel.fi/päätöksenteko](http://www.hel.fi/paatöksenteko) ja [hallinto/päätöksenteko/ kaupunginvaltuusto/päätösasiakirjat/ keskustelupöytäkirjat](http://www.hel.fi/hallinto/paatöksenteko/kaupunginvaltuusto/paatösasiakirjat/)).

Hallintokuntien tulee asettaa sitovat toiminnalliset tavoitteensa niin, että ne ohjaavat toimintaa strategiaohjelman osoittamaan suuntaan. Hallintokuntien tulee talousarvioesityksen sitovaa toiminnallista tavoitetta asetettaessa esittää, miten kaupungin strategiaohjelman linjaukset ja toimenpiteet on otettu huomioon.

Talousarvion 2016 valmistelutilanne tuodaan Khlle tiedoksi 17.8.2015. Kaupunginhallitukselle annetaan arvio talouden tilanteen yleisestä kehityksestä, kaupungin talouden ja toiminnan seurantaraportti 2/2015

02.03.2015

Kj/4

sekä selvitys kaupunginhallituksen raamiohjeistuksen toteutumisesta hallintokuntien valmistelussa.

Khille 17.8 annettavassa tilannekatsauksessa tullaan arvioimaan eduskuntavaalien jälkeisen hallitusohjelmatilanteen sekä uudenmuotoisten julkisen talouden suunnitelman ja kuntatalousohjelman vaikutukset vuoden 2016 talousarvion valmisteluun.

Henkilöstötoimikunta antaa laatomisohjeista lausunnon 9.3.2015.

Vuoden 2016 talousarvion menojen kokonaistaso tarkistetaan talousarviovalmistelun edetessä vastaamaan tuoreimpia ennusteita kustannustason muutoksesta (peruspalvelujen hintaindeksi) ja väestönkasvusta strategiaohjelmassa sovitulla tavalla.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Ari Hietamäki, johtava suunnittelija, puhelin: 310 36567
ari.hietamaki(a)hel.fi
Matti Malinen, talousarviopäällikkö, puhelin: 310 36277
matti.malinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Vuoden 2016 talousarvioehdotuksen raami ja talousarvio- sekä taloussuunnitelmaehdotuksen 2016-2018 laatomisohjeet

Tiedoksi

Lauta- ja johtokunnat sekä virastot ja liikelaitokset

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566